

Egy főúri palota eladó

Eladó a budai Karátsonyi-palota. Új gazdája túl akar adni rajta, aminek alighanem az az oka, hogy rengeteg étvágya van egy ekkora palotának, tömérdek pénzt eszik meg a fenntartása. A Vérmezőre néző palota belső berendezése, műkincsei, régi képei, ezüst drágaágái, porcellán és üveg csecesbecsei, meg öreg könyvtára a minap került aukcióra. A prófi palotát ellepték az árverezők. A kis és nagy szalonokban, az intarziás padlójú és díszes stukkójú hatalmas tanceremben otthonosan jártak-keltek a kíváncsiak és gyűjtők. Idegenek kotórásztak, piszkálgattak és turkálgtak családi emlékek, csecesbecsek és rokokó bútorok között, melyek minden darabja a gróf Karátsonyi-familia regényes történetét, fényes multját idézi fel. Ezekben a rokokó-terekben valamikor gyakran mulatott főúri társaság; pompázatos estélyeinek olykor fejedelmi vendégei voltak; a díszes tancerem fényes parkettjén gyönyörű mágnás-kisasszonyok bálózta; a palota színpadán pedig nem egyszer intím művészi előadások szórakoztatták a válogatott, előkelő közönséget.

Hová lett a régi fény és pompa? És háová lett az a mammut-gazdagság, melyből a fény és pompa táplálkozott?

Hogyan támadt ez a nagy vagyon; miképpen halmozódtak egymásra a kincsek két-száz esztendő alatt, arról regénybeillő történeteket mesél a családi krónika. Az irigyek azt mondják, hogy a Karátsonyi-ősök Moldvából beszarmazott örmény disznókereskedők voltak. Igaz-e, nem-e? Nehéz lenne azt ma már kinyomozni. De ha igaz lenne: az sem halványítja el a családi név fényét, melyet a hatalmas vagyon az idők folyamán megaranyozott. Elvégre is a disznó csak addig ellenszenves állat, amíg a pocsolnyában fetreng és a földet túrja. Halála után azonban húsa, zsírja, szalonnája pénzt ér; orja, füle, farka csemege; hurkája a legjobb borkoresolya; sőt mér szőréből, sertéjéből is vagyont sajtól ki a modern technika.

A valószínűség mellett szól, hogy a Karátsonyiak is kereskedők voltak valamikor, mint a magyarországi örmények legtöbbször. Ezt bizonyítja az is, hogy címerükben fekete mérleg ékeskedik. Kereskedtek keleti holmival, szarvasmarhával és kereskedtek valószínűleg disznóval is. Sőt nemcsak kereskedtek vele, hanem jó pénzért szállították a török ellen viaskodó hadseregnek is, ami nem is lehetett megvetett foglalkozás, mert Mária Terézia és József császár idejében egyik-másik nagy mágnásunk is ebből pénzelt. Azután hérlők is voltak a Karátsonyiak épügy, mint azok a délvidéken megtelepe-

dett örmények, akik szintén abból gazdagodtak meg, hogy kibérelték és felszántották a Bánát ugarát és legelőjét.

A családi krónika azt mondja, hogy Mikolát és Karátsonyifalvát az erdélyi fejedelmektől kapta a Karátsonyi-familia. Kristóf fia: Deodat-Simon pedig 1781-ben megvásárolta a húszezerholdas beodrai birtokot és Karátsonyi de Beodra néven szerepelnek azontúl a Karátsonyiak a nemesek listáján.

Lázár volt az őse a Karátsonyi-család amaz ágának, amelynek a Bach-korszakban grófi címet adott Ferenc József. Ferenc császár alatt főrentáli alispán, majd országgyűlési követ volt Karátsonyi Lázár, aki háromszézer forintra rúgó összeget osztogatott ki jótékony célra és a Lüdovika céljára is alapítványt tett. Beszélnek, hogy a francia háború idején száz főből álló insurgenz csapatot szervezett és ezért a sok mindenféleért olyan nagy gráciában állott Ferenc császár előtt, hogy az uralkodó grófi ranggal akarta megörvendeztetni a magyar örménység ez érdemes képviselőjét; Karátsonyi Lázár azonban szerényen elhárította magától a nagy kitüntetést és ehelyett a nagy- és kizsámi uradalmat kérte. Meg is kapta. Szerette a földet Karátsonyi Lázár; minden heverő pénzt földbirtokba fektette. 1785-ben megvette Draskovich bánától a bánlaki uradalmat, mely arról nevezetes, hogy a török hódoltság idejében ez a birtok volt kedves nyári tartózkodási helye a temesvári pasának.

A kereskedősorból fölcseperedett Karátsonyi Lázár fia már egy Starhemberg grófnőt vesz feleségül; Karátsonyi Lázár unokája, Guidó, már osztrák grófi rangot kap 1858-ban. Igaz ugyan, hogy a Bach-korszakban szerzi meg a nagy avanszmant, de rajta kívül a magyar mágnásfamiliák közül jó néhány jutott ahhoz a szerencséhez, hogy a Bach-korszakban a főrangú családok közé emelkedhetett.

A Karátsonyiak közül Guidó tett szert legnagyobb népszerűsége. A nagypapa volt a nagy vagyonszerző, az unoka viszont sokat visszaadott abból, amit az öreg Lázár szorgalommal és okossággal összegyűjtött. Még mindig nagy volt a vagyon, mikor Guidó 1851-ben feleségül vette a puchói nábob unokáját, Puchói és Cókai Marczibányi Mária-t. A fiatal pár nagy lábon élt; előkelő házat vitt és hogy megfelelő fényt tudjon kifejteni, megvásárolta Kalmárffy Ignác budai bíró krisztinavárosi hatalmas telkét és ezen a hatalmas telken építtette meg Pán József építéssel az ötvenes években

azt a nagyszerű palotát, amely még ma is díszes és érdekessége a csendes Budának. Az udvar felőli részen két és félemeletes, a parkos oldalon kétemeletes a florenci modorban épült palota. Mint említettem, van benne tancerem, színház. Az egykorú azt írja róla, hogy „a díszszobák és termek falai és felső padlatai fehér gipsszel vannak bevakolva és aranytól díszesek. Kályhát nem látni az egész palotában, mert minden szoba alulról fűlik”. Az újabb időkben azonban pompás, rokokós díszű fehér márványkandallókat építettek. A palota mögött hatalmas angol park húzódik meg. Ebben a palotában ragyogó estélyeket, nagy lakomákat rendeztek Karátsonyiék. Sok pénze volt a Karátsonyi-párnak; bőven juttatott belőle jótékony célra is; de jutott ebből a vagyonból a magyar kultúrának is. Az Akadémianak irodalmi pályadíjakra 40.000 forintot adott; Rudolf trónörökös születése alkalmával százezerforintos alapítványt tett Guidó gróf, 1884-ben pedig, a trónörökös-pár esküvője alkalmával a solymári és vörösvári rózsalányok kiházásítására kétezerforintos alapítványt tett. Ezekkel a rózsalányokkal, akiknek az erkölcsösség adta a kvalifikációt ahhoz, hogy megkapják a kiházásítási jutalmat: néha-néha baj esett, mert megtörtént, hogy meg sem várta az előírt kilenc hónapot, hanem közvetle-



Az ülő

életmód zavarja az emésztést. Székrekedés a vért beszennyezi. Következésképpen fej- és derékfájás, aranyér. Önnek is segít a **DARMOL**

nül az esküvő után született meg a kis bébi. De azért a solymári rózsalányok előtt nem volt népszerűbb ember Magyarországon Guidó grófnál. Népszerű volt Guidó gróf a titkos drámaírók szemében is, mert a legjobb színdarab írója részére kétszáz aranyat ajánlott fel az Akadémia útján.

A maiak még emlékeznek azokra a nagyszerű ünnepekre, amelyeket 1896-ban a Millenáris kiállítás idején rendeztek Karátsonyi grófok. Ezen az ünnepen a királyi pár is megjelent. Ugyancsak fényes ünnepséget rendezett Karátsonyi Jenő 1908-ban, amikor vendégül látta XIII. Alfonz spanyol királyt.

Hova lettek az aranjúezi szép napok? Jenő grófból öreg úr lett és élete alkonyán bizony sokat csalódott, sok szomorúságot látott a nemes gróf.

Most eladó a Karátsonyi grófok palotája. Vajjon ki veszi meg?

Fdsztor Mihály